

СЕКЦІЯ 1 СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.9

Подзігун С.М.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу та управління бізнесом
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ІНВЕСТИЦІЙ

ANALYSIS OF CURRENT TRENDS OF INTERNATIONAL INVESTMENT MARKET

АНОТАЦІЯ

Світова торгівля, науково-технічна діяльність та інвестування є домінуючими формами економічного співробітництва. У статті зазначається, що глобальні потоки прямих іноземних інвестицій у 2016 році зменшилися на 13% порівняно з 2015 роком і становили 1,52 трлн. дол. США. Вказується, що динаміка обсягів іноземних інвестицій в економічно розвинені країни світу характеризувалася суттєвими регіональними відмінностями. Результати дослідження засвідчили, що Україна займає низькі позиції серед країн-реципієнтів іноземних інвестицій. Вказується, що з метою збільшення обсягу іноземних інвестицій в економіку нашої країни важливим є формування адекватної інвестиційної політики.

Ключові слова: інвестиція, ринок інвестицій, політика, конкуренція, глобалізація.

АННОТАЦИЯ

Мировая торговля, научно-техническая деятельность и инвестирование являются доминирующими формами экономического сотрудничества. В статье отмечается, что глобальные потоки прямых иностранных инвестиций в 2016 году уменьшились на 13% по сравнению с 2015 годом и составили 1,52 трлн. долл. США. Указывается, что динамика объемов иностранных инвестиций в развитие страны мира характеризовалась существенными региональными различиями. Результаты исследования показали, что Украина занимает низкие позиции среди стран-реципиентов иностранных инвестиций. Указывается, что с целью увеличения объема иностранных инвестиций в экономику нашей страны важным является формирование адекватной инвестиционной политики.

Ключевые слова: инвестиция, рынок инвестиций, политика, конкуренция, глобализация.

ANNOTATION

World trade, scientific and technical activities and investment are dominant forms of economic cooperation. In the article it is noted that global flows of direct foreign investments in 2016 decreased by 13%, as compared to 2015, and amounted up to 1.52 trillion USD. It is indicated that the dynamics of volumes of foreign investments in the economically developed countries of the world has been characterized by significant regional differences. The results of the survey carried out have shown that Ukraine occupies a low position among the recipient countries of foreign investments. It is stated that in order to increase the volume of foreign investments into the economy of our country, it is important to form an adequate investment policy.

Key words: investment, investment market, policy, competition, globalization.

Постановка проблеми. Процеси взаємозалежності національних економік охопили фактично всі країни світу. Світова торгівля, науково-технічна діяльність та інвестування є домінуючими формами економічного співробітництва. Підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки зумовлює необхідність подальшої інтеграції у глобальне економічне середовище, важливим елементом якого є міжнародні інвестиційні відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам інвестування присвячено наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів. Так, зокрема, теорію інвестування ґрунтовно викладено у працях А. Пересади [1], Дж. Хірта [2].

Результати досліджень впливу інвестицій на розвиток країн та залежності обсягу їх залучення від політичних факторів наведено у [3]. Колективом авторів [4] детально проаналізовано чинники, які визначають вибір стратегії інвестування. Теоретичні гіпотези авторів доповнюються результатами емпіричних досліджень, які засвідчують суттєві зміни в регіональному розподілі прямих іноземних інвестицій.

Регіональні аспекти інвестування в Україні досить повно розкриті науковцями: П. Курмаєвим [5], Л. Федуловою [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас динамізм глобальних економічних процесів зумовлює необхідність дослідження основних тенденцій руху інвестиційних ресурсів у контексті конкретної економічної ситуації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз сучасних тенденцій та визначення перспектив розвитку міжнародного ринку інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх десятиліть відбувається по-

стійна зміна основних тенденцій міжнародних економічних відносин. У цьому контексті доцільно погодитися з тим, що характер та особливості сучасної системи міжнародних економічних відносин багато в чому зумовлені ключовими тенденціями міждержавного інвестиційного співробітництва, що викликано посиленням глобалізації на всіх рівнях [6, с. 27].

Сучасні тенденції в інвестиційній сфері стають визначальним фактором глобалізації, а глобалізаційні фактори – найважливішими в інвестиційних процесах [7].

Глобальні потоки прямих іноземних інвестицій у 2016 році зменшилися на 13% порівняно з 2015 роком і становили 1,52 трлн. дол. США [8, с. 1].

Це було зумовлено, зокрема, низькими темпами глобального економічного зростання та світової торгівлі. Зазначені процеси не носили характеру рівноцентризму, а мали визначену локалізацію в окремих країнах.

Динаміка обсягів іноземних інвестицій в економічно розвинені країни світу характеризувалася суттєвими регіональними відмінностями. Так, наприклад, прямі іноземні інвестиції в економічно розвинені країни Європи знизилися на 29% до 385 млрд. дол. США. Водночас спостерігалася зростання інвестиційних потоків до Північної Америки (+6%) та значне збільшення інвестицій в інші розвинені країни (переважно в Австралію та Японію).

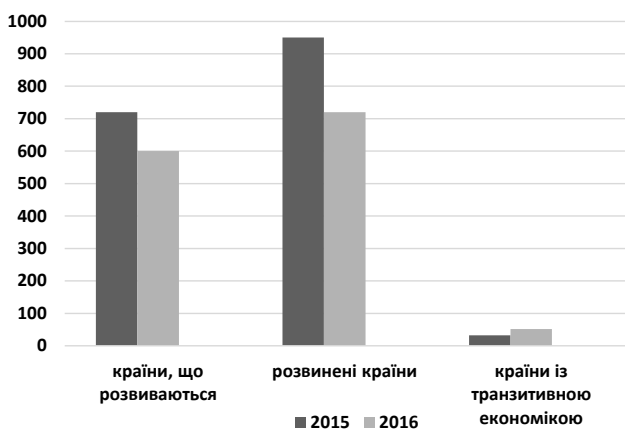

Рис. 1. Розподіл інвестицій між групами країн за рівнем економічного розвитку, млрд. дол. США
Джерело: складено автором на основі [8, с. 1]

Уповільнення темпів економічного зростання та падіння цін на сировину привело до зменшення обсягів іноземних інвестицій до країн, що розвиваються. Їх притік до цих країн скоротився на 20% (переважно в країни Латинської Америки та Карибського басейну). Упродовж 2016 року спостерігалася загальне скорочення на 44% кількості транскордонних операцій зі злиття та поглинання в країнах, що розвиваються.

Як зазначається у [6, с. 31], багато країн, що розвиваються, мають труднощі із залученням міжнародного фінансування для довгострокових виробничих інвестицій. Факторами, які

негативно позначаються на характері міжнародних потоків інвестицій, є поведінка споживачів, волатильність валютних ринків і геополітична нестабільність.

Обсяги прямих іноземних інвестицій в країни з перехідною економікою зросли протягом 2016 року на 38% [8, с. 2]. Найкраща динаміка спостерігалася у Казахстані.

Умови на світовому ринку й у національних економіках адекватно відображають суттєву зацікавленість країн із перехідною/транзитивною економікою у збільшенні обсягів залучення іноземних інвестицій [6, с. 27].

У цьому контексті доцільно зазначити, що динаміка зростання обсягів інвестиційних ресурсів у країни з перехідною/транзитивною економікою суттєво залежить від двох основних факторів, таких як:

- державна політика щодо інвесторів-нерезидентів;
- стратегія ТНК.

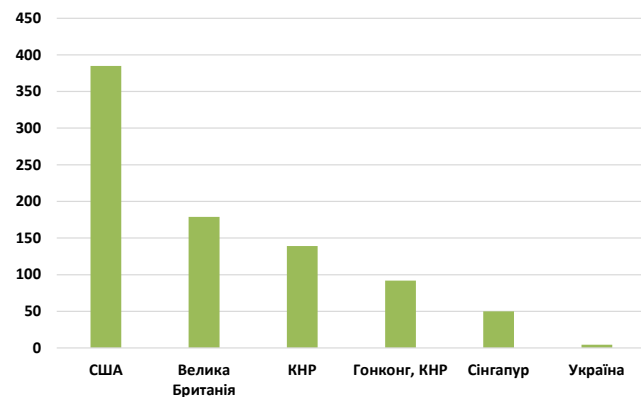

Рис. 2. Залучення інвестицій окремими країнами світу, млрд. дол. США
Джерело: складено автором на основі [8, с. 3]

Частка розвинутих економік у структурі іноземних інвестицій загалом, за оцінками, зросла протягом 2016 року до 57%.

Результати аналізу засвідчують, що Сполучені Штати Америки залишаються найбільшим реципієнтом прямих іноземних інвестицій, залучивши приблизно 385 млрд. дол. США (рис. 2), на другій позиції – Велика Британія – 179 млрд. дол. США. КНР – на третьому місці з показником 139 млрд. дол. США [8, с. 3].

Як свідчать дані рис. 2, Україна займає низькі позиції серед країн-реципієнтів іноземних інвестицій. Протягом 2010-2016 років відбулося зменшення на 7,3% обсягу іноземного інвестування.

У табл. 1 наведено інформацію щодо галузевого розподілу іноземних інвестицій.

Статистичні дані засвідчують зменшення питомої ваги металургії (з 45% інвестицій у переробну промисловість у 2010 році до 20,3% у 2016 році). Натомість суттєво зросла частка харчової промисловості (з 17,7% інвестицій у переробну промисловість у 2010 році до 32,1% у 2016 році). Динаміка інвестицій у машинобу-

дування та галузі, які визначають інноваційний розвиток, залишилася стабільно низькою.

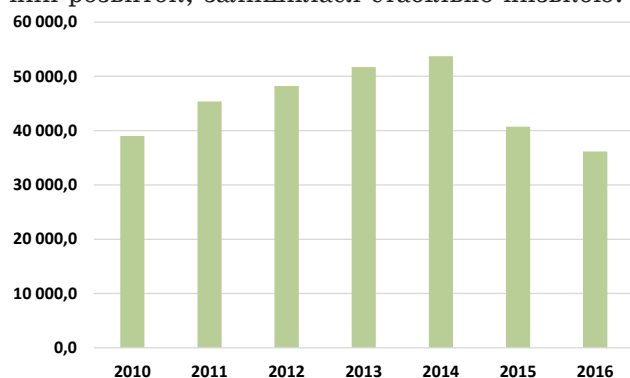

Рис. 3. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу в економіці України

Джерело: складено автором на основі [9]

Вищезазначені тенденції засвідчують помірний вплив інвестиційних процесів в Україні на динаміку технологічної модернізації національної економіки. Високі темпи економічного зростання минулих років не ґрунтуються на оновленні технологій та інноваціях, які в сучасному світі забезпечують конкурентоспроможність національних економік [5, с. 168].

Водночас в умовах глобалізації світового господарства і поширення інтеграційних зв'язків рівень розвитку країни певною мірою залежить від того, наскільки ефективно вона використовує можливості міжнародних ринків, особливо ринків капіталів. Процесу залучення та використання іноземних інвестицій в Україні притаманні як позитивні, так і негативні характеристики, що є наслідком недостатнього комплексного дослідження особливостей міжнародних процесів інвестування та впливу ПІІ на соціально-економічний розвиток України та її регіонів [6, с. 38].

Висновки. Прогнозні розрахунки вказують на відновлення зростаючої динаміки прямих іноземних інвестицій у 2017 році. На цей показник буде впливати прискорення економічного зростання до 3,4% порівняно з показником 2016 року – 3,16% [8, с. 3].

До каталізаторів зростання світової економіки відносять ріст цін на сировину, особливо на сирю нафту. Згідно зі звітом U.S. Energy Information Administration [11] світові ціни на нафту марки Brent у 2017 році зростуть на 19,2%, газ – на 6,8%, вугілля – на 2,2%. Одночасно прогнозується збільшення фінансування проектів «зеленої» економіки в середньому на 7% порівняно із п'ятивідсотковим зростанням у 2016 році.

Економічна активність сприятиме зростанню в 2017 році обсягів світової торгівлі на 3,8% порівняно з 2,3% у 2016 році. Вищеописане і буде визначати динаміку глобальних потоків прямих іноземних інвестицій, які, згідно з розрахунками UNCTAD [8], зростуть на 10% протягом 2017 року.

Саме тому з метою збільшення обсягу іноземних інвестицій в економіку нашої країни надзвичайно важливим є формування адекватної інвестиційної політики.

Доцільно погодитися з колективом науковців [13], що інвестиційна політика України має відповідати таким вимогам:

- забезпечувати рівність, взаємовигідність і еквівалентність міжнародної економічної взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;
- бути гарантом залучення іноземних капіталів;
- реалізувати заходи державної структурної політики на основі врахування пріоритетів економічного розвитку та спрямування інвестиційних потоків у цьому напрямі;

Таблиця 1

Галузевий розподіл іноземних інвестицій в Україні

Галузь	2012	2013	2014	2015	2016
Усього	48 197,6	51 705,3	53 704,0	40 725,4	36 154,5
Сільське, лісове та рибне господарство	725,3	717,8	776,9	617,0	502,2
Промисловість	17 303,8	18 031,1	17 681,4	12 419,4	9893,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4595,7	4510,8	5004,4	3126,2	1868,7
Переробна промисловість, із них:	12 394,2	12 899,3	12 004,6	8797,6	7531,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2194,2	3040,6	3228,0	2706,4	2419,0
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1206,5	1381,7	1484,3	1179,2	1079,8
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	5585,2	5175,3	3354,6	2181,3	1533,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	5346,1	6070,6	6807,8	6037,6	5247,4
Інформація та телекомунікації	1982,7	1840,4	1894,7	1646,2	2089,4
Фінансова та страхова діяльність	12 908,1	13 094,9	12 261,4	8 790,3	8 382,0
Операції з нерухомим майном	3508,9	3878,3	4768,3	3979,4	3882,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	2072,5	2831,0	4006,8	2634,5	2222,6
Інші галузі	4350,20	5241,20	5506,70	4601,00	3935,7

Джерело: [10]

– забезпечувати формування та стабілізацію інвестиційної інфраструктури, що сприятиме запровадженню особливих, контрольованих державою режимів для іноземних інвестиційних інституцій, банків, страхових компаній тощо.

На нашу думку, серед пріоритетних об'єктів для залучення іноземних інвестицій можуть бути:

- проекти, пов'язані з запровадженням альтернативних джерел енергії;
- проекти інформатизації суспільства;
- проекти, пов'язані з функціонуванням розподілених баз даних;
- проекти інноваційного підприємництва.

Врахування вищезазначених пріоритетів створить передумови для підвищення рівня конкурентоспроможності нашої країни на світовому ринку інвестицій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пересада А.А. Інвестування: Навч. посіб. / А.А. Пересада. – К.: Київ. нац. екон. ун-т, 2004. – 249 с.
2. Hirt G. Fundamentals of investment management / G.A. Hirt, S.B. Block. – Homewood, IL: Irwin, 1990. – 776 p.
3. Brooks D. Foreign Direct Investment: Trends, TRIMs, and WTO Negotiations / D. Brooks, E. Fan, L. Sumulong // Asian Development Review. – 2003. – Vol. 20. – № 1. – P. 1-33.
4. Sethi D. Trends in foreign direct investment flows: a theoretical and empirical analysis / D. Sethi, S.E. Guisinger, S.E. Phelan, D.M. Berg // Journal of International Business Studies. – 2003. – Vol. 34. – Issue 4. – P. 315-326.
5. Курмаєв П.Ю. Державне регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні / П.Ю. Курмаєв // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. праць. Вип. 8 / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К., 2009. – С. 167-170.
6. Федулова Л.І. Світові тенденції інвестування у контексті реалізації завдань сталого розвитку / Л.І. Федулова // Економічна теорія та право. – 2016. – № 3. – С. 27-42.
7. Капранова Л.Г. Вплив глобалізації на активізацію світових інвестиційних процесів / Л.Г. Капранова // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2016. – Вип. 1(2). – С. 107-111.
8. Global FDI flows slip in 2016, modest recovery expected in 2017. – № 25. – 8 p.
9. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ivu/ivu_u/ivu0416.html
10. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Short-Term Energy Outlook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eia.gov/forecasts/steo/report/prices.cfm>
12. Курмаєв П.Ю. Шляхи оптимізації джерел інвестиційних ресурсів на регіональному рівні / П.Ю. Курмаєв // Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. праць. – Вип. 127. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. – С. 10-16.
13. Коваленко О. Пріоритетні напрямки іноземного інвестування в Україні [Електронний ресурс] / О. Коваленко, К. Тимофеева // Економічний вісник. – 2011. – № 1. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_1_078.pdf